

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 69 (10054)

1976 чылдың март 21, воскресенье

1925 чылда үндөспөктүгүс Өртөө 2 көө.

«Эң-не чулула сорулга тараа бүдүрерин өстүрери болур. Ол болза коммунисттерин, бүгү колхозчуларын, совхозтар ажилдакчыларын шалыпчы участогу-дур» деп, СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежнев партияның XXV съездининге «СЭКП Төп Комитетинин Отчөду болгаш иштиги база даштыкы политика талазы-биле партияның ээлчеглиг сорулгалары» деп илеткелинге чугаалган. Бо улуг сорулганы боттандырлар, тараанын чылда ортумак чылдазын 1971—1975 чылдарга деңгээрге, бети дээр-ле 35—40 миллион тонна көвүдедири болгаш 215—220 тонна чедирери болур дээрин ол айткан, мыңа дээ:

— Ону шыдаар бис. Эрткен беш чылдын чамдык чылдарында ол хире дүжүттү ап-даа турган бис. Бир эвес бүгү курлавырларын шимчедир болза, оон-даа хөйну ап болур.

ЭКИ ҮРЕЗИН — НЕМЕЛДЕ ТАРАА

Тываның партия организациясы, коммунисттери болгаш бүгү тараажылары СЭКП-ның XXV съездинин ук сорулгазын ажил-шике удурулга болдурган ажилдап турар. СЭКП обкомунун бюрозу, республиканың Министрлер Чөвүлели 1976 чылдың чаксы тарылгазынга быжырамчалыг белеткенир талазы-биле доктаалды хүлээп алган. Оң түнөс-линде элээн хөй районнар болгаш ажил-агыйлар көскү чедиишкиннерин чедип алган.

«Чүгү тарый-дыр сен, ону ажаар сен» деп орус улустун үлегер домаа бар. Шынап-ла, үрезин кандыг болдур, дүжүт ындай болур. Ынчангаш үрезиниң шынарын кичээнгей салыры—чаксы тарылга белеткелде кол чүдүдерин бирээни ол. «Тускай эртемингилерин сапал турары-биле алырга, эки, амгы үенин-биле организастаан үрезин ажилы дүжүттү эвээш дие-ле 20 хуу белин болур. А ол дээр-ле—он-он тонна немелде тараа болгаш көдээ ажил-агыйның еске-лаа продукциязы-дыр деп, партияның XXV съездининге Л. И. Брежнев демдеглээн.

Март 15-тин мелээниң өзүгээр алырга, республиканың колхозтарында болгаш совхозтарында чажарынын шынарынга чедир белеткелтинген үрезин бар үрезиниң 82 хууу болуп турар. Оон 52 хууу—бирги болгаш ийги кластын. Бин-Хем районун ажил-агыйларында, «УТКА 25 чыл», «Революциянын чалбыжы», ССРЭ-нин 50 чылы аттыг совхозтарда, Каа-Хемин «Октябрь 30 чылы», «Тилелге», Чөөн-Хемчиктин «Октябрь 30 чылы», Ленин аттыг колхозтарында үрезиниң шынары бедик. Ол черлерде партия организацияларын дүжүт дээш сагыш салышкынның, үрезин белеткел-чеге чонну мобилизастап шыдаанын, тараажылар ортузунга масса-политиктиг ажилды калбартканын бо чиктереп бадаткап турар. Оларын дуржулгазын пентердери, үлегерин элдерин чулула.

Ону беш чылдын баштайгы чылының тарылгазынга үрезин белеткел республиканың ажил-агыйларында дески эвес. «Чыраа-Бажы», «Бүрэн», «Бай-Тал», «Совет Тыва», «Улуг-Хая», «Кызыл тул» совхозтар үрезин арыглаашкынын ам-даа дооспаан. Чамдык ажил-агыйларда чазын тарыыр культуларын үрезиниң четчелетиниң. Херек ужурул 55,3 муң тонна үрезиниң 45 муң тонназы бар. Күрүне фондузундан 22,2 муң тонна үрезиниң ажил-агыйларга бээр көрдүгө—5,8 муң тонназы орнаар, 6 муң тонназы чедирер, 10,4 муң тонназы садар. Ук үрезиниң ден кези сөөртүнген, артканы ам-даа Абаканда хевээр.

Республиканың колхозтары болгаш совхозтары районнарда тараа хүлээп алыр пункттардан, Кызылдын тараа сайгарар баазанын үрезин сөөртүрүн оожумнадып турар. Бо ажил Танды, Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик районнарын ажил-агыйларында сула. Ылангыя «Чыраа-Бажы», «Шекпээр», «Улуг-Хая», «Ак-Турут», «Шамбалыг», Тока аттыг совхозтарга хөй үрезин херек. Ону орук баксыраарынын бетинде сөөртүрүгө эвээш эвес транспорт нететтинип турар. Бо ажилга хамаарыштыр баш удуур хемчег албай турганын уржуу ол.

Чаксы тарылганын үрезиниң белеткээринге ажил-агый эргелдеринин агрономнары, үнүш камгалалынын станцияларынын болгаш күрүненин үрезин инспекцияларының ажилдакчылары идекпейлиг киржир ужурул. Үрезиниң четчелээрин, ону арыглаарын болгаш оон шынарын хынаарын олар холга алыр болгаш хүн бүрүнүн дузазын көргүзөр хүлээгелиг. Ынчалза-даа бо хүлээлгени чамдык харысалгалыг эштерин кошкак күөседиң турары үениң негелдезинге черде таарышпас.

СЭКП-нин XXV съездинин шиптирлерин амыдыралга боттандырар сорулга-биле тараажыларын хову-шөлдерге үнүптер үези келген. Ынчангаш үрезин белеткелни күштелдирери бо хүннере эргежок чулула апарган. Бо талазы-биле социалисттик чарыгы улам калбартыр, бүгү курлавырларын болгаш арга-дуржулганы ажилгаар херек. Чер-черде партия организациялары, партбөлүктөр, бүгү коммунисттер ук ажилга партияжи удурулганы күштелдирер, күөсүлденни хыналдазын шыгырадыр ужурул.

ЧАҢГЫС КИЖИ ДЕГ КИРЖИР

Төзүлүш амыдырал хандырылга комбинаты Бай-Тайга районда тоску беш чылдың бүдүрүгө плашарын хуусаа бетинде күөсүлденни коллективтерин бирээш. Чоюста чаа комбинат кире бооринесе, чаа-ла ажилдаар дөш чедип келген дааранычы икестар ажилдап киринтеринге белеткен турар, аразында чугаалышкан турар.

Коммунисттик суббоник болур дугайында дыңдадыр бис, уругаар?—деп, дааранычы Ана Хертен оорунден айттырды.

— Ийе. Бертен радиодан дыңдадым. Апрель 17-де болур чорду — деп, уругаарың бирээш харылады.

Бис база дыңдадымыс — дээш, дааранычы.

Хертен Кара-кыс чугаалыш уламчылады.—Ол хүн таңгы чарык бис, уругаар. Эрткен чылын Верага четпейн барган кыжи болгай мен. Ам мичал хүн үзүмүн ылап-ла ийн катан амырар мен.

— Кара-кыс черде эгелекчи кыжи болгай. Ам-на хүлээлгенин ала берген көрдүр бис, эрткен чылын Вера Бадига аныгыныкы бени утпап-дыр—деп, хоочун дааранычы Салчак Бак-Кара чугаалыдыр. Кара-кыс ийн үзүмүн күөсүлден турла, өсө улус алап орав эвес. Чарыкка тиндеп ап дем күөс амыр эвес. Чоюлар эштер—деп, бир уруг улам сорук кирди.

Ажил шыгы чедер берген. Комбинаттың ажилчынары

түс-түс чехтеринге кирген, ажилчыче шымында бердилер.

Коммунисттик партияны болгаш Совет күрүнениң үндөспөктүгүс В. И. Ленинниң дертигүнүн хуулуен бээр 108 чыл болган онга тураскалган Коммунисттик суббоникти чорудар дугайында Москваның мурагыч бүдүрүгелеринин эгелекчиини Төзүлүш амыдырал-хандырылга комбинатының коллективин бир эп-сеткидиг дегдирер. Олар апрель 17-де болур чакымыг суббоникке шыгуу чалгыс кижиге киржирин шиптирлээн. Ол хүн ажилдап аказаны ону беш чылдың фондузунга шыгыдыр.

Б. БАРБА.

Хүн негелген тууду-на хоорайныкы ажил-шигын чарыкын, чаа-лаа туудулар нежежи, хай-хөй ол-бүлелер чагаажымды туутулган байлыштары көжүп кирип турарына байлыштал Кызылдың куртукта бүгү чордугаар.

Чоюну амыдыралың улам чагаажылар—партияның кол сорулгазын илдеп, Ылангыя капитал туудуру ону беш чылда улам шыгышчыларын СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежнев партияның XXV съездининге кылганы Төп Комитетинин Отчөд илеткелинде айткан. Шынарың болгаш ажилдын ажилыг чорукту бо беш чылдың бистин бригадалык туудужулары улам күөсүлденни ажилдаар деп, — дорткү микрофонда 110 аа ишти чурттаар бакым туудуңа ажилдап турар бригадалык бригадери С. Борбак-оол чугаалай-дыр.

Туудужулар чай-кымыг чок ажилдап туралар (адаалда чурукта). Мурагыч туудужу, социалисттик чарыктың тилеги Ортун-Назын (үстүлде чурукта) ол ажил чылдар тургузулган туудуга ажилдап, аргадуржуганын оорунге дамыдып берип турар.

Мурагыччаларың одурунда В. Томкин (ортузунда чурукта), К. Койал-оол, С. Тараачи, Т. Шегалин, Г. Шабалин, Ю. Чапукин болган оон-лаа өскөлөр бар.

Алардыг туудуку Т. Забинуң методу-биле ажилдап турар бо туудужу бригада-

нын нежежүгүн туудуңу шынарын бедилер, кымыг турары № 10 бакымын айттырган хуусаазын 15 хонук эрте доозарын хүлээптен кымыг ажилдап турар.

М. КАЛЧАН.

А. ЗАПЕВТИН Фотолары.

Күрүнегө сүт садар талазы-биле квартал планының март 16-да күөсүлдези (ЦЕНТНЕР-БИЛЕ)

Районнар	Планы	Күөсүлденни	Хуузу	1975 ч. март 16-да
Бай-Тайга	400	580	143	444
Мунгун-Тайга	1050	1451	138	1280
Өвүр	100	103	103	63
Чөөн-Хемчик	4050	3036	97,2	4138
Улуг-Хем	5000	5835	116,7	3614
Танды	9500	7006	73,7	9942
Бин-Хем	8600	7993	92,9	7845
Току	100	184	184	72
Каа-Хем	5700	5524	96,9	4798
Тө-Хем	250	369	147,6	251
Өрнүн	200	366	183	212
Икыыл	3350	3442	102,7	2884
Республика	38300	36789	96,1	35553

Республика күрүнегө эртен чылдың бо үөспөктүгүс 1236 центнер сүтү койду саткан. Бо коллективтик шик — квартал планының күөсүлденнигө араз. Току, Тө-Хем, Бай-Тайга районнарың ажил-

ишчилери көскү үзүм кирген. Танды, Бин-Хем районнар өске районнарап хөй сүтү күрүнегө дукаала-лаа болза, боттарың планнарыңта оравонч четпес. Ылангыя Танды — хамдык сөөдүлде.

КУБАНЬ ЧАШТЫРЫП КИРИПКЕН

Эрте чаштырар болгаш тараа-бобы культуларының чаштырылганы Кубанда эгелек. Анапа, Темрюк, Крым болгаш өске-лаа муруну чүк районнарын механизаторлары селжактары шалып дугайында үндүрген. Суланы, чочак-тарааның, хөй чылдыг сиптеринин үрешиниң чүс-чүс гектар черде чаштырган. Агысты илтирээрин, орай чаштырар культулар шөлдерин болбаазырадыр хары улаа чорудуп турар.

Кубаның механизаторлары бо эгелек чашта чазын чажар культуларын миллион ажит гектар черге тарыыр. Колхозтарда болгаш совхозтарда чаксы тарылга четир машиналарын белеткен, кукурузаның, тарымал тооруктуң, чигир селжакың үрешиниң курлавырлап турган, чечимчиңгелер бар. Чамдык ажил-

агыйлар кууун чашкан тараалар үнөс кире участоктарга чазын чажар тарааларын тарырын төлөвлээн. Краснодар.

АЛМА-АТА. Казахстаның механизаторлары ам 200000 тракторун белинниң шугумунда турткан. Ол болза эрткен чылдын ол үезинде турганын 13 муң аргат хөй. Алма-Ата болгаш Даламуба областтарының мастерскаларындан сөөктү тракторлар үндүргөн. Караганда, Соңгу-Казахстан болгаш Семипалатинск областтары ажил-агыйлары селтелени доозуп турар. Республиканың бүгү трактор паратының 90 кире хуузу ховуге үнөргө белин.

(СЭТА).

КАМНАЛГА КҮСЕЛИ-БИЛЕ

ХАБАРОВСК. Коммунисттик суббониктиң санынга кирширпит баштайгы рейстерин Хабаровскинги доконтив депозитун машинистери И. Ковалев биле Г. Сердцев олар кылган. Оларга апрельдиң 17-ин дышталыр хүнге таварышпайн баар. Ол поездиниң олар камнал

алган одалгазы-биле чоруткан. Хабаровскинги демир-орукчулары москвалыкың эгелек чорутуу дөткенин, камнал алган кынар чүдү-биле 70 составы чорударын хүлээптен.

(СЭТА).

ПАРТИЯ-БИЛЕ ЧОН КАДЫ

Совет Эмелениң Коммунисттик партиясының XXV съездинин эгелекчиге бистер сетил хайымын, өөрүңкү-биле малап турлуусу. Ол ондур уугу шуугага төлөттип ужураар дөш социалисттик тарыш бистин заводка 1975 чылда-ла эгелек. Чарыктын маңы бо чылдың ийн амыда база кошкывай үргүдүзүн. «XXV съездинге — шалыкчы иш» деп кыйгыргың ала-бис чарын чоруп турду. Төрөң партияның съездин ажилың бүрүзү бүдүргөч бедик көргүдүр-биле уткуур дөш кымыг ажилдап турган озагай. Шак илдеп патриоту, көдүрүшкүчү ажилды түнөшүлде азыткан коллектив. СЭКП-нин XXV съездининге күш-ажыгың чедиишкиннери бараалгандың, рапорттар эргин чаалап алган.

Заводтун коллектив хөм болган килес илтирер бүдүрү талазы-биле беш чыл планын 4 чыг 6 айла күөсүткен. Пландан ажыр 96,7 муң эже илтирер бүдүрү үндүрүвүс. Ол чедиишкиннер ажилчынарын санын өстүрбей, бүдүрүгө шөлүн улаттырбай турган, чаа техниканы болгаш мурагыч технологияны шыгдэди алганын база күш-ажыктын бүдүрүгүчүлүгү белеткеннестен чедип алынган. Бо чылдын баштайгы ийн айларында продукция бүдүрү болган сайгарар планнасы күөсүткеннесте. СЭКП-нің XXV съездининге илеткен түр бис. Бо үеде пландан ажыр 2,1 муң эже илтирер бүдүрүтүгөн — Коммунисттерин уугу чымыгыга чоруткан рапорттуң сөөктөргө илдеп олутулган бар.

Эрткен беш чылда бистин коллектив чедиишкиннер ажилдап. Ол чедиишкиннер кижиге бүрүзү ошпаан ажилыңа асеткелдиг, коммунисттик өзү-биле ажилдаалың оскү херечин. Партияның планы — чонун планын дөшүң баштайгы ол илтирер. Шынап-ла, партияның XXV съездинин шиптирлерин амыдыралга боттандырар дээш ажилдаары — бистин ажил-төдүстүң өөрени турары школалар көдүр, совет өг-бүдө бүрүзүң чурттаар бакым-багады чагаажылар, хоорай, суурамыс улам сайыраар дөшүң кижиге бүрүзү көчүт эки билди. Ынчангаш партияның боттанышкыны бистериниң —

ажылчынарын, туудужуарын, көдө илтирерин хууда хөдөөлөн ылагалас, кижиге бүрүзүң ажилдаарың, ажил-агый-биле тууду болурун үндүрүн ол-дур. Ынчангаш партияның ондур уугу съездининге төлөттип ажил-ишкисини рапорттар эргин чедип алганынча чүрчөтти ханыннан өөрүп, чоргааралың турар бис.

Партияның XXV съездининге «СЭКП Төп Комитетинин Отчөду болгаш иштиги база даштыкы политика талазы-биле партияның ээлчеглиг сорулгалары» деп илеткелде эш Л. И. Брежнев бистин чурту-вустун уу хуусаагы перспективда бүгү таламдык шыкын хожугадынын оруктарын дегелерге айткан. Коммунизм тургузушкунуң ол чагай программазы ажил-ишчи кижиге бүрүзү чуртун эконо-мисааның хожугадынын, чонун амыдыралынын материал болгаш културлугу дөшүң илтиреринче, бүдүрүгөң ажилың болгаш ажилды шынарын ажилда-рыңа бүгү күшүң мөөнөң ажилдаарың кыйгырып турар-дыр. Ынчангаш бистин партияның планымы амыдыралчы, чонга чок, оң амы-дугу чонун болуру чөптү. Совет улус төрөң партияның съездин ажил-ишчи уугу көдүрүшкүчү-биле уткуп, оон шиптирлерин болурун херек, кеңир үеке орук айткычмы, удурууга кылдыр хүлээп ап турарың-лаа ужуру ылда.

Чаш беш чылда бистин заводтун коллективинин амыдыралы бени уугу өскөрүгө болур. Заводтун деви-кюринде чаа пех туттуну турар. Оон тууду доостурга, кидес илтирер бестер, пех өчкө доостур-биле илтирер деви-кюрин алырар аргалыг болур бис. Аргы-скалг, дөшөм черге ажилдаарга ажилчынарга таарымчалыг, күш-ажыктын бүдүрүгүчүлүгү бедилеринге садардыг болуру чугаажок.

Ам бо хүннере алты заводтун коллектив Коммунисттик партияның XXV съездинин шиптирлерин амыдыралга боттандырар дээш хөй-аат кирген, хайымынның ажилдап турар.

Г. САФИУЛИН, алты заводтун директору.

Эш Б.-К. Ш. Долчамааны Уластарың найралы оорден-биле шаңнаар дугайында ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Партия болгаш совет органнарга үр үеде үр-түнөшүл ажилы дөш база төртүтүгөн хүннелер бээр алдан харлазын-биле холбаштыр Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумун Даргазы Бай-Кара Шөжүлөөн Долчамааны Уластарың найралы оорден-биле шаңнаар.

ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.
ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1976 чылдың март 19.

РСФСР-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНДА

РСФСР-ниң районнарын (хоорайларының) улус судтарының улус судьяларының 1976 чылдың апрель 11-де болур сонгуулаарында белеткелден чоруп турарының дугайында айттырганы РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунда чугаалажы көргө.

РСФСР-де улус судьяларының сонгуулаарының талазы-биле кампааны ажилчы чоннарын аякк уугу политиктиг болгаш күш ажилчы колдурүшкүнүң бейдалында эрлп турар. Партияның XXV съездинин төдөгү шиптирлерин, СЭКП ТК-ның Политбюроуун болгаш эш Л. И. Брежневтин хууда үр-түнөшүл ажил-чорудулазын чон эл-биле болгаш бүрүн-биле чүдүлүзүңүп турар.

Россия Федерациялары ажилчы чоннар депутаттарының Советтери ам болур сонгуулааларга белеткел ажилчы партия органнарын удурулуга-биле калбартып чорудуп турар деп Президиумун доктаагылаа демдеглээн.

РСФСР-ниң районнарын (хоорайларының) улус судтарының улус судьяларының сонгуулаарының дугайында дүрүмгө дүшүр эргөжон чу-гула организаста-техниктиг хемчеглерин автономия республикаларда, крайларда болгаш ажилдаарга боттандырар турар. Сонгуулаа округтарың ба-за сонгуулаа участкаларын тургузуларың, сонгуулааларың дөшүң ажилчы кымынның талазы-биле ажил доосту турар, ажилчы чоннарын болгаш хөй-иштин, организаста-техниктиг коллективтеринин төдөлөкчилерин участкаларын сонгуулаа комиссияларың составыңа дөшүң аргылаа. Массалык тайлымыр ажилчы чонун ортузунда калбартып турар.

Улус судьяларының өчкө-тарын дыңаар хууларда бүдүргө коллективтеринге болгаш хамангыларын чурттан турар чедиринге болуп эрлэ-диз. Социалисттик хоолу-дуганы быжылаарың, эрге корум-чуртун хажылар ру-руктары баш уугу болдур-балың болгаш улаулаарың, чонду эрге-чуртунга кижилерин күштелдирерин талазы-биле улус судья-ларың ажил-чорудулазын улам мый ажилдиринге, уугу сонгуулар хууларда санал берген сонгуулааларың чуга-аларың болгаш кырген са-

надарыңдан тодаргай илереп турар. Оон-биле чөргөштир РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиум улус судьяларының сонгуулааларында белеткелде бар болуп турар чөтпес-терке кичээлгенин улаңдыр-гай болгаш организастыг база тайлымыр-массалыг ажилды күштелдирерин хемчеглерин алыр, сонгуулаа кампааны-лың чорудуламында бүтү-ле организаста-техниктиг хемчеглерин боттандырар ханды-ларын автономия республика-ларың Дээди Советтериниң Президиумнары болгаш Министрлер Чөвүлелеринге, ажилчы чоннар депутаттары-ның Советтерин крайлар, уу-лаград хоорайлар күшомнарың-га, автономия областнарын болгаш национал округтарын ажилчы чоннар депутаттары-нын Советтерин күөсүк ки-меттеринге салаалды.

Улус судьяларыңа кан-дигары депшир талазы-биле хууларды белеткериңе болгаш эрттиргениң, даңы-латтыг кандалаттарын сонгуулаа-биле ужура-жышкынын организастаары-ңе Президиум оңа кичээлгени улаңдырар.

М. СЕВЕН.

(1976 жылдың февраль 24-ге СЭКП-нің XXV сөздізінге: СЭКП ТК-ның Чичаев секреторы
ш. Л. И. Брежневтің елестелгендері).

[illegible][illegible]

СЭКП-ийн XXV съезиднийн шийтгэлээр хонг тагш-
тырар болгаш таймбырлаар талам-биле мандыг аймадар
чорутуун турарыг дугайн туталал бээрн СЭКП Кы-
мы хооршунун пропаганда болгаш агитация калданын
аргелекчин О. З. ЗАВЬЯЛОВАДАН бастаа корреспондент-
тин дүзүн.

[illegible]

кин чыгуу-даа мурнууда бо
ажымда партиямуз, партия
организацияларынын тала-
маларына кыргыз элине
ай турарында камааркыр.
Ычканан бистр партияму-
вез партия Тен Комитетин
ажымчы чынарнын экономик-
ти оордоткан экижидер,
идеология калдарын кижидер
богашт пилан алырнын,
коммунисттерин идея-теорет-
тиктен дегенден бекдиринер,
ажымчы чынарнын ортузун
болоткан ажимдагы эки-
ми чынарлар ажимдагы у-
дугайында айтырларга ка-
маариники доктааларын бо-
дунуп ажим-чорудулаганга
доктаамал дууртууга болду-
руп турар.

Ал-Доктруактын ажимчы
чынары бо хүтнерде партия-
нын XXV съездинин хүлөп
алагын тогуугу документте-
ринин саясатинде оордот-
кан. Партиямуз чында
пропагандисттерин методика
чечуелен XXV съездине СЭКП
ТК-нын Отчет ижевден бо-
гашт отуу беш чылдын мате-
риалдарын оордотканга
кым-даа хеиринге ооренери-
нин методиктин сүмелерин
ажымдап кылган. Оз чорук
пропагандисттерге ажимын
бооп турар.

Т. КАЗАНШЕВА,

[illegible]

УВАЖАЮЩИЙ РАБОТУ СЛУЖБЫ

Чоюн-Хемчик районда «Сүт-Хөл» союзуна ажил-шүтөөдэрийн өргөтгөлдээ политикай бэлгэлтэ экономиктиг өөрчлөтөги организмнэи багэй эгээс Кичээдөр солун өртти, чонга асыктыг түдүдэри бөсөл түрүрүнн диннактыларын саны чыл келген туугун көсүлөн түрү. Бө өөрчлөдө чылмынз каймы-лаа бөлүгүнү, шолалың диннактыларынның сөкүүргалы канчаар-лаа аахок тутаткан. Чүтө дүгө өөрчлөтө программалары партиянн XXV съездиндег бөлөкчө үзүндө бөлгөн оон бөдүлүн хулаон алганы чутуга материаллар-биле чаарынгы-лаан.

Неделеллени бир хууна-ле сөхкөх мөнтөрүзүнн бүгү өрөөдөрнөтө алгы-алгы бөлүгүннери, шолаларынн диннактылары кичээдөр эгээлөр. Калдыг-бир чутуга материаллар-танымал апарган тавар-гылаталарда бүгү диннактылар иштингү хулаон өрөөдө чылмын

дәлдер. Мыңга жылыгы катылкан кичкөөлөр базала согуу байлалды арты турар. Мыңга кичкөөлөрдүн сооодо алектенити кино көрдүзгөн организастары чачыл апарын.

Марксизм-ленинизмий чыгарыштери өөрөнип турар бисинин семинарийн ажилымын дугайын чугаалап көрөт. Мына 17 кизи бар. Биестер ачы чалдарда өөредиягенин эге болгаш ортумак билиг зеноланын программаларын чөйшөйшиги өөрөнип артыкни бис. Мычалгаш бө өөредикти мылмына пияти программанын өөгөлдөниг бугуаар марксизм-ленинчи философиянын айтылгыларын сайгарып эгелешкени. Өөрөнип турар материаларымыз нарын болгаш бергелдә. Мычалгаш бисини дугаалыг пропалагандистини чыгы Николай Бакизевдин чур-доо, башкы Оңкар Кан-дан өөгө философиянын нарын

айтырдыларын дынчакчы берүүзгө чөйшөри-биле тайыгырлап чөйшөр дөш бугуни жуу идүрүн. кызымакка ажиллап туралар.

Мылгы Николай Бакизев чык 1947 чылдан эгелеп турар плагандист ажиллап дугаа жулгалыг кизи. Ол делегей бөөр турар болуушкунарын революцуг болгаш национал демократыг чимчөткөшнине айтырдыларын өөредикни материаллары-биле ханы хо бат, тайылбалар берип турар.

Бистер ам партиянын ХХ сьездинин материалдары ханчы-биле өөрөнип эгел берген бис. Пропалагандист бис башпайгы кичкөөлөр СЭКП-нин болгаш Совет чөйшөтүн даштын политиказынын дугайында айтырдылар толарай чугаалап таныштыр бис. Сиединин материалдары меон сонгаар-да өөрөнип би

Б. САТ,
жыңчакчы

беталневке тураскааткан чаа кинонун баптайгы көрүкчүлө-
рү оон чапгыс мер чурттуулары—дас суурх Тааза-Булактын

чуртакачыллары баглан. Ол суурун амыга чуртакачылларынчыл хой кезиниң нижиктенген ол сукруттук башкы алаа дортеч чыл ажмакдан турары ол. Ороенинчилерининчыл амыга хойт алаа артып, а чамкытарлы дээди эртенин алташ, окут торзан черлеринче чагыдай берип турган.

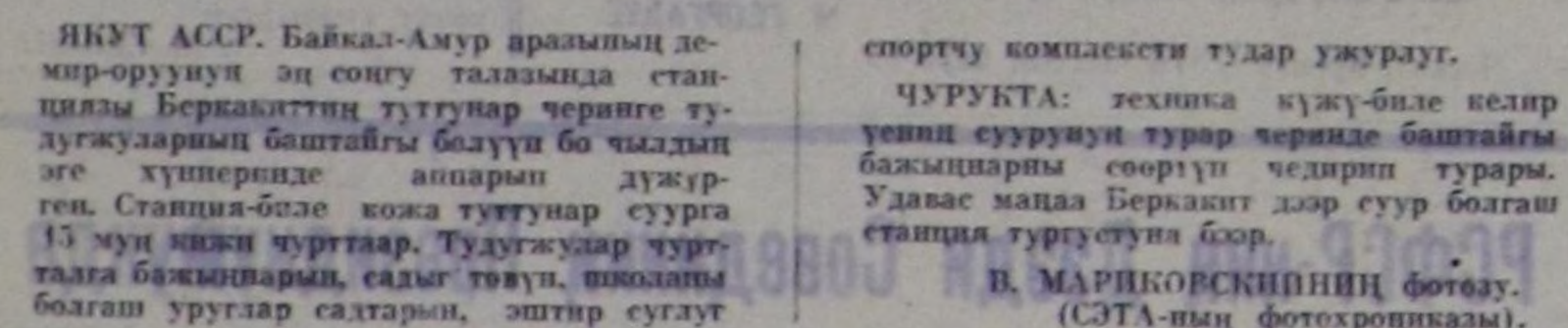
Көдөз башкы дугайында филы-балааданчыл авторлар «Талаа-Булак» деп адаан, ону очуударыга «Ховунтук дымар» дээн. Ол башкынын ороетеп билгилери хой-хэй кижилеринчыл болдында ээртисинче дымарлар болуп артып калган. Алаа, дагалык черге, таралып баштай-ла ол тарып естүрген. Топ Тянь-Шаньлы таран неутерзон баштайгы богалар К. Мамбеталиевтинчыл школа чалчыда участогундап эгээлген. Тороон крабильга азы-чору кылып чоруш турган, хой томонт школа германийин, деген зоология музейин ол тургускан.

ТУРКМЕНИЯ: Каракумнарнын шыгжамыры

Соңгу Балкунин газыг черинде баштайгы ажыгалга кижиле эквизиямынчыл орунжиктинчыл эгээлген. Геологтаринчыл салан турары-биле амырга, мында 60 миллиард кубометр чери олага «адагалатканын» чыдар. 1978 чылда-ла ол одакта магистральдык газ дамчыдылазды-биле куртузуп топулче чоруур.

Соңгу Балкун — «Туркменигазпром» каттыжымынчыл коллективинчыл ону беш чылда ажыгалга киирер жукуртук газыг чеди черлерининчыл бирээт. Туркмен ССР-ге 1980 чылда газ чыгышкын 75-80 миллиард кубометр чезирини «1978—1980 чылдарда туркмен ССР-иниң узге айма-айтып» хөгжудеринчыл кол уламышкыныларынча» деп узур көргөн. Ону чедип алыры-биле газыг азы черлериниң шигээлдеп а эгээлген, оларынчыл бирээт Соңгу Балкун болуз. «Туркменигазпрому» коллективинчыл 60 чылын-ла 54 миллиард кубометр газды амыр деп турар, ол болза газ тывыжынчыл эрткин тыгыз деңгээлден 7,5 миллиард кубометр хой.

(СРТА).

ЧАСКИ

Часки хозу аймадары өгөздөрүнө чедир бир ай кире үз артып. Амгы уяңд сорулгач — бүгү техниканы аңда чедир бирин белектеп алмы болур. Техника белектегип Каз-Хемде «Тилделет», «Иомунизмге орук», Таңдыда «Коммунизмий херек» колхозтар, Чөөн-Хемчикто Ленин атыгт колхоз, «Сут-Хал», «Большевик» болган өскө-даа совхозтар доозар чоңушуй берген. А Чөөн-Хемчиктаң «Искра», Эрзвинин Ленин атыгт колхозтары, «Тыва» совхоз техника септегенин бүгүн доошупан.

Техника септегенин темпин бүгүн чыдаңд 60 чейинге дейирге шамалык. Иңди болза-да чамыг айма-агылдарда байдал проодуга-аңи энес. Республиканыг колхоз, совхозтарында часын хозу аймадары өгөздөсө чедир иинти техника, тодугаргылар-га, тракторларынң 90, түшк

ЧЕРНИН К.

ТАРЫҒАНЫ

узу сөзеттиген. Часкы жол-
жылдары өсеттине хер
ам-да 351 трактор, 39
томатникми, 434 селамы,
9 айданым болган өскө-
көз ажал-агыл машина-
лары септөри артык. Бар
с мал чөмчүн сөөртүгө
дөз болган өскө-да ажал-
да хаара тутунган техника-
ламдын техникат ажал-
ыгөй бөзөлү кичөөлөй-
алмыр болза, мынан кылмыр
ылдыр көзүдөй бөзөри бил-
гээр.

Март айның байтагы он
сууида 85 трактор, 30 авто-
линка, 117 селма, 131 айдан-
ым сөзеттиген. Бар ас-
ынкыны мылды темп-бизе
тор болза, тракторлар бол-
селалар бетелетк ажал-
ыда 40 айданым, ажал-
ыда 28 хуа болзугу-
а. К-700 болган К-701 тра-
кторлары бетелетк аямры
ны дүзүрүңгө байдалды,
туу 93 тракторпун ам-таа 17-

албаан. «Шалалыг», «Ан-Ту-
руг», СССР-ның 30 чым ат-
тып, «Кара-Хаан» сохотарда
«Хуа хура» колхозта
тракторлар септегенгө дык-
оюму.

Чер айдлар, көзүм болбаа-
ырадып кылмыр техниканы
сөзеттине «Нүп-амайдым
оюм», «Бүрөп», «Көп-Тей»
«Дөмчүн орук», «Совет Ты-
ла» сохотарда оюму. Чи-
жы, «Совет Тыла» сохот 2
сөлөмкөңч чүтө дөртүн, 2
айданымның 4-ун септен доос-
нап.

Устуде ажал-агылларда
техника сөзтөрүңгүн план-
бар. Социалисттик хулаагелер
алдынтан. Бизди болза-да,
бар декадада, айдче тра-
тор азм жокум машиналар
сөтөн кылмырны механизатор-
ла билбес болуп туур.

Планырды, хулаагелерни
сөзөткөңгө кылаар узуру
дүз түрүбөз, оларды табды-
былар туура планктары.

ТЕХНИКАЗЫ

«База-Уалк» совхозта аны-
 зынын биринчи Орус жупунагы.[illegible]

март 19-жун мездинде өзү-
рүр алтыра, бүтү бар 2385
тракторду, 1475-е бар белем.
А советтикенин куура 76,4
болган. Селтеме чогуру 1893
автомашинанын 1475-и кыл-
диган, бам 77,9-чу боулу
турар. Ол мезде буугар сел-
канын 68,6, алдынкыларын
76,8, култьваторларын 30

Түргүүлсэндийн үрчилжигч таанарым, мэлэнгийн ринг моторлары, зоуучуу тохорбалары болгон өсөл-дөө бодолдоргыг сүүлчээр турар «Совет Тхьд», «Ондад», «Шкүсүр», «Хэм-д», «Торгалз» совхозтар хотын ботайгын ол хонху-чигчс-даа трактор сөтөн

хуусаада, эки шиньирт кил-лип чордур дугайында кий-гыгтарлар асчимал. Ажыл-агийларын удуртукчулары, шинээр-хөгжигчтэй ажилда-кылар «Сельскохозяйствен-нык» бичарыларын тусай эрхемгил-лери очте чогуур кичээлгейнх угадмалары чогуур.

Чамуын ажил-агийларда

РТУЛГА БО

зынга райүүсум дэргэм Дамдил Санаеяг Куулар партианы XXV съездинин ажилынын эрхтенин, онго-беш чылаа салдыгын уугут ошторалары күсүлөр дэши-залаа чогуур ажалларымк дугайн чуугалар.

— Бистин №1 бригадын хойнуудары съездинин мате-риалларын помпун, тамы-наш, ош чалгыс үн-биде дет-кин, хуызателорин алганын

[illegible]

ШЫННЫГ ДЕМИСЕЛДИ ДЕТКЭЭН

СЪЕЗД

СЭКП-ниң XXV съездин
пролетарский интернационал

[illegible]

Коммунисттер диктаторлар
налы-биле болуп турар конфе-
ренцияларды СЭКН-ниң XXV
съездин уугу роюлду тек
ирген. Ам Европаның комму-
нисттер болган ажалыңнар пар-
тияларының конференцияларын
а болеттедил чорулду турар
болбай. Коммунисттер болган
ажалыңнар партияларының ча-
гүтү делегей човулел хураамы
чыгышырының идеясы
СЭКП принципл тазалыгын
дектир турар. Эске-даа хой-
тоң партиялар-биле калар бис
тер база од идеяны дектир ту-
рар бис. Ындыг човулел ху-
раамы калган база маяа чыгыл-
чырыны коллективтиг динит
тирлөөр апарар.

Пеккиг удурутукчуларды
доктринктиг болган идеология
удунамышкынын СЭКП-ниң
XXV съездин болган акы-
лууча партияларының төлсө
дектирлер бүгү минитрирлэ-
ны биле буруу шыккан. Маонан
СЭКП принциплдыг болган
олпеш чок демселди моо
гоюгар-даа чорудуру эрзекте
туугула дээринге бисте
СЭКП-биле болган эске-даа
ны-лууча партиялар-биле
палгыш эл-еткилдиг бис. Бу

[illegible]

ууруг деген
турар. Чур
тыжымши
хевирлерин
ЧУРУКТ

Мозамбик Улус Республика-
нын даштыкы херектер мини-
стри Ж. Чиссано Айымал чор-
чорук Чөвүделинге Рөдөзия
нын расисизм эрге-чагыргалы
нын Мозамбикке удур опчулук
тонгөзгөдү үүлөгөдигиникинвери

Усть-Илимнің целлюлоз
Целинкада чик дөмүр касы
ның комбинациясы бодунуң
чорудуп берип турар. ЗДЧ к

Хураалдың информациястыг дымнадында айтып турары бола: ийік съездилернің арасында үеде партияның удуртулары-биле ССРЭ-нің улустары

нийн чөлөө алган улст чөлөөтэй байхыг СЭНН ТН-ны Чингисийн секретарь Л. И. Брезневтэй илтэвч нийлээд саядныг делегаттарыг чутааларында даа демдэгээ.

[illegible]

Съезднің ГНП-нің Даргаз Г. Мисі алытқаш, 30 аяныг ком муниситет болташ аялычы партиялардың талдәлекчиге

Мозамбик Улус Республика-
ның чыдамли турмушу чуу-
тууга болгон Ян Смиттин
расист эрге-чагыргасынын
Мозамбик Улус Республикага
удур агрессия үзүгөндүктөн
инерил буруу шапкан резолю-
ция төлөшкөндөн каянда кат-
тыкпаан экенин кош турса,
мынчалык саналган бугаар Айыл-
чок Чорук Чолуздонго чыга-

иле нады Герман Демократ-
ка Ангарада үлөтпүрнүң улуг
да кирип турар.
-ның фотосу.

ажыл-чорудулазын чүүлдүзүнгөн

ажыл-чорудулазын чүүлдүзүнгөн

даражына чыңаларла совет
иялыгынын социал-экономика-
тык хожужаанын перспек-
тиваларын, а ол мына
ОСЭУ-нын дыйкым позитивна-
лыгына база даягет байла-
мнын алтыргыларын чууаа-
ныч коргон.

РКП-ийн делегацийнхын, партианы Чиглэе секретариатын СЭКП-ийн XXV съездийн ажил-орудуудын Политбюроо ханы тааруунышкыи-биле чуудат деп бергед.

РКП-ийн ян Н. Чаусуевийн тэргүүлэх дотоодын делегациагийн СЭК-ийн XXV сессийнхний ажлынхыг гарынхныг РКП багш СЭК-ийн аразидыг, Румын багш Совет Бүтэцлэлийнхний аразидыг, ийн зуртун улустарынхний аразидыг наймралдыг, кады ажылдакчалыг харгалзаахырын болгам салым-сеткэл каттыгырталыгынхныг шөвөрчигидыг, ийн зуртун улустарынхныг, чер кырыг ба тайбынхныг болгам союуламшынхныг хөрөнгө эргэ-ахсыг катарыг дүшүртүг ол харым-ныгмныг эдирин, СХУ сөөдөл хуузыг агаг шийтгилхэринхнүсүдиги чав болгамшынхныг уушг эдиринхэринхнүсүдиги бүтүсүг уушг ка кудун зуртун Ол диминшэрин коммунистичиркыгалыг оруу-ба Совет Эвэлдэлдиг тилдэгилхэринхнүсүдиги чоругуруунгуузууун чагал амхыралыг ба баа ала-режигишхнүсүдиги аразидыг кады ажылдакчалдыг, бистинг бөмбөрзигичиркыг тайбыг болгам наймрал дөөсөмөсид күштелдиринхнүсүдиги бээр.

ың соңгулдага белеткели

[illegible]

с ъ е з д и з и болгати делегей политиказы

ринге, оон яштанде СЭКП ТК-
нын секретары В. П. Долгих
баптаан СЭКП-ниң делегация-
зынга илгэ байырым чедир-
гын эд чугула айтырыглары
билэ талаалы-биле резолюцияны
бизэ шийитирлерин хулээ
алыр.

«Социал болгаш демократты

Үн хүү ургачуудээр съездийн делегаттары ГКП-ийн Багштаар-чарынц өгөгч илгээлийн зуулалалын хоёр, партиядын удургуу оргашарын сонгуур, партиядын ишгийн өмрөлд дээш, тайбын, хосталга болган сохалийн дээш ГНП-бизе балд уугу капиталга удурч деп :Багштаар чарынц өгөгч илгээлийн ГКП-ийн Даргазы Г. Мис съездийн делегаттарынын мурунш кылган.

ОРУКТА

ИСПАНИЯ ЧААРТЫЛГАЛАРЖЕ ОРУКТА

ний, политиканын элчилерин ууруу дүрөөк ажыккаштырты. Мык дугайлы чугаалаштыр ошурар. «Мариның кара калың, кызыгуу, угаалыш шыкынан-бые домой. Болгоо-боорге полтынданан еске тургалаарын чуве чок-даа деп. Чүкүл-үс каш айлар мурунча да малга калың-даа чуве дугайында чугааны дыңчал оштур, чыгыс-даа полтында чугаалында аса аякар кикчи чок турду» деп кафенца эски Педер кайткан чугаалаан турар.

Мыда адзетте чуве чүбөөр, Соолгу ний-үш айлар тургузуда Испания, шыналда таптыгымыс кылдыр өскөрүлгөн. Барык-да дартен чыккыр чүве мытталган келгече чоң Франкисин бую-чуруму боошкучун ап откалкан деп чугаалаан отгелди. Амалындай чартык-үш-булде, болсо-болгоо чыгыс-даа, итталгазга кыпчыл болур, хире амыс кылдыр чугаалааны үгөтөн. О бугу чүгүлдөр болза Франкисин ап отгенинчи сонда турткун болуп турар чартыгыталанкы дугайлы херечилан турар. Бийматга чартыгалаар херешырылда шынтыгизди бугу-даа дуктеринге доопкен.

пар экономиктагы негедәлдер биле кызылгарткычлыкны туулары характертиг. Акыл тедевринг беддериниң, куш акылдыг байдалдары эгиздериниң, акыл хушун кызылгарткычлыкныг негедәлдер бирге берге туруп туралар. Чүрәк акыл, Чүрәк акыл кышкычлыкныг биле кызылгарткычлыкныг акыл экономиктагы кызык тазарык тууларың барымдаалтан төс болза, ол бада-ла элдинг чүрәк эсес-тер. Чүгүл эртен кышкык биле акылдымдардыг ортен-үгези 15 хуу өскен, а биримдыг баштыгы иш аламында акыл-чөмүлүгү продуктларныг болган бирги эртевок чүгүлү хергедегидг чүгүлдеринг орто ортума-биле 10 хуу көдүрүгән. Акыл чокта акылмышың дүгүн өзүл туралгы үзө акыл 500 мүл кызылгарткычлыкныг.

Миталлачак, акыл соккач катпарныг негедәлдер улам ул, политиктиг характертиг болуп турар. Олар политиктиг тазалы-биле хортуктагыларның кызыл-биле негедәлдер иш хосталары, политиктиг тазаларың чүртте кирерин чөшкүрээрин, акылчың чок

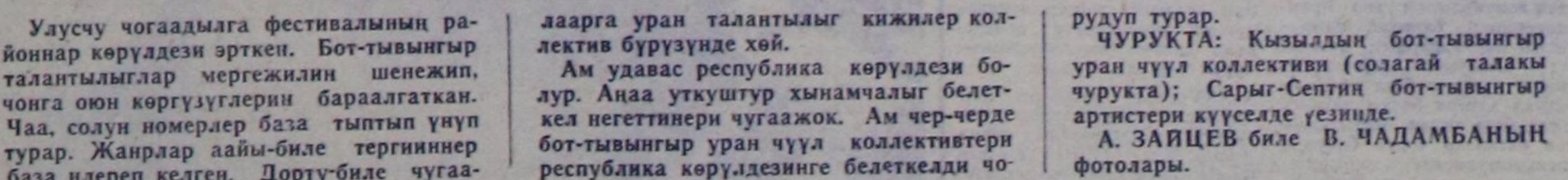
[illegible]

Испанияда чакан бөлүктөрдө
бизин бар болуп турар.

Оске сөө-бизе чыгууларга
Испанияда ол бүтү күнүстөр
чирк арайында чыгид демесе,
чорун турар. Чүртта, бир
дамында, митингтерин болган
чураллар болуп артын турар
рымын, а оске талашында—по-
лиция оппозициянын көскө
акчалыкчаларын, бирге эст
чегде коммунисттерин тулут
чоругунд турарында фактын
чогумунан сөө-бизе таймыбыр
дагытылар.

Ындыг болза-даа ол чүр-
дуктар бедейинде турун ту-
рар деи—угуалан болбас боор.
Чок, Испания болбас испан-
уластузун барым-ла дөртөн чы-
дургузула күзөп келгенин
чидер чаартылууча чедирер
орукта эм бизин кирген. Ол
орукта азамат эмес чанталары-
чурлар талаварык дээринде
калдыг-лаа чыгышын турбас,
мычарга даа-ла күзе болса,
испан ачкычын кошпур эрте,
орой-лаа бол, өзине сорулга-
ынын чедир болуп.

А. МЕДВЕДЕНКО,
С. ТАТАРОВА

ЧУРУКТА: Кызылдын бот-тывынгыр уран чүүл коллективи (созагай талакы чурукта); Сарыг-Септин бот-тывынгыр артистери күүсөлдө үзинде.
А. ЗАЙЦЕВ биле В. ЧАДАМБАНЫН фотолары.

Тыша АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Ном үндүрөр чер, полиграфия болгаш ном садынын талаа-бүлө өргөлдүгүн типогрфиязы. (Кызыл, Шетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 1).